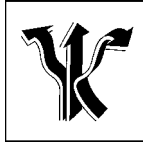

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ”
(для бакалаврів)

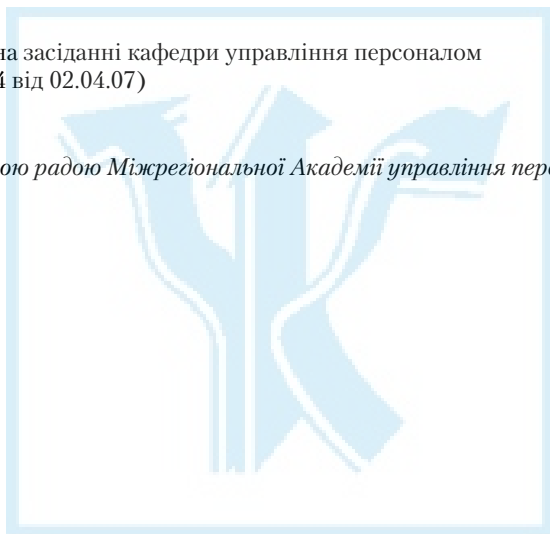
МАУП

Київ 2007

Підготовлено професором кафедри управління персоналом
Л. С. Дорошенко

Затверджено на засіданні кафедри управління персоналом
(протокол № 4 від 02.04.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Дорошенко Л. С. Навчальна програма дисципліни “Розміщення продуктивних сил” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2007. – 26 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Розміщення продуктивних сил”, теми рефератів і контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2007

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна “Розміщення продуктивних сил” є складовою навчального плану загальнонаукової та професійної підготовки фахівців економічного профілю.

Мета курсу — сформувати у студентів теоретико-методичні знання і практичні навички з питань територіальної організації виробництва.

Програмою дисципліни передбачено вирішення таких завдань:

- вивчення теоретичних основ і ресурсних передумов розміщення продуктивних сил, формування і розвитку міжгалузевих комплексів, міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків;
- з'ясування територіальних особливостей розвитку виробництва, специфіки формування регіональних ринків сировини, товарів, праці, капіталу, а також регіональних аспектів економічної реформи;
- дослідження найважливіших закономірностей, принципів і чинників, які визначають розвиток і розміщення продуктивних сил, механізму їх впливу на територіальну організацію виробництва;
- вивчення особливостей сучасного стану розміщення продуктивних сил і визначення напрямів його удосконалення;
- вивчення напрямів удосконалення державної регіональної політики як інструмента для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення;
- опанування методів, що використовуються при аналізі розвитку економіки регіонів та обґрунтуванні територіальної організації виробництва.

Важливість питань теорії та практики розміщення продуктивних сил на сучасному етапі обумовлюється посиленням ролі регіонального підходу в регулюванні економіки, управлінні соціально-економічним розвитком територій, забезпеченні ефективного використання регіональних ресурсів та економічної безпеки.

Студенти стаціонарної форми навчання у процесі вивчення дисципліни виконують реферат за однією з наведених у програмі тем.

Студенти заочної форми навчання після опрацювання програмного матеріалу виконують контрольну роботу, варіант якої узгоджується з викладачем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
1	<p>Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи та загальні умови розміщення продуктивних сил</p> <p>Предмет, метод і завдання курсу</p>
2	Закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил
3	Економічне районування
4	Основи державної регіональної політики
5	Зарубіжні теорії розміщення виробництва
6	<p>Змістовий модуль II. Чинники розміщення продуктивних сил України</p> <p>Населення і трудові ресурси</p>
7	Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка
8	Науково-технічний прогрес і розміщення продуктивних сил. Виробничий і науковий потенціали економіки
9	<p>Змістовий модуль III. Розміщення продуктивних сил України</p> <p>Народногосподарський комплекс України. Його галузева і територіальна структура</p>
10	Міжгалузеві комплекси як складні структурні утворення
11	Паливно-енергетичний комплекс
12	Металургійний комплекс
13	Машинобудівний комплекс
14	Хіміко-лісовий комплекс
15	Агропромисловий комплекс
16	Комплекс з виробництва непродовольчих товарів народного споживання

1	2
17	Будівельний комплекс
18	Транспортний комплекс і зв'язок
19	Характеристика продуктивних сил економічних районів
	Змістовий модуль IV. Методи економічного обґрунтування розміщення виробництва
20	Аналіз ефективності територіальної організації народного господарства
21	Методи обґрунтування розміщення виробництва
	Змістовий модуль V. Вплив зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток і розміщення продуктивних сил України
22	Сутність, значення та основні форми зовнішньоекономічного співробітництва
23	Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД
Разом годин: 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ”

Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи та загальні умови розміщення продуктивних сил

Тема 1. Предмет, метод і завдання курсу

Предмет дисципліни “Розміщення продуктивних сил”. Територіальний поділ праці та розміщення продуктивних сил. Значення територіального підходу в управлінні у ринкових умовах.

Методологічні основи курсу: матеріалістична діалектика. Спеціальні методи. Зв'язок дисципліни з іншими навчальними курсами — економічною теорією, статистикою, галузевими економіками та ін.

Значення курсу “Розміщення продуктивних сил” у підготовці фахівців економічного профілю.

Література [1, с. 37–51; 5, с. 5–12, 35, 36; 7, с. 15–24]

Тема 2. Закономірності, принципи і чинники розміщення продуктивних сил

Економічні закони суспільного виробництва, їх об'єктивний характер. Сучасні інтеграційні процеси. Вирівнювання рівнів економічного і соціального розвитку окремих регіонів.

Закономірності розміщення продуктивних сил: соціальна спрямованість, усталеність розвитку, національна економічна безпека, планомірність, керованість, комплексність, конкурентоспроможність, ефективність господарства регіонів.

Найважливіші принципи, чинники та критерії розміщення продуктивних сил. Визначальна роль економічних і соціальних критеріїв. Пріоритетність розвитку соціальної сфери.

Література [5, с. 13–19, 35, 36, 7, с. 28–44; 8, с. 16–29]

Тема 3. Економічне районування

Економічне районування як науковий метод територіальної організації народного господарства.

Територіальний поділ праці — основа формування економічних районів. Визначення економічного району. Основні ознаки та об'єктивний характер формування району. Районоутворюючі фактори.

Принципи районування.

Типи економічних районів. Макро-, мезо- і мікрорайони. Генеральне економічне районування. Особливості та практичне значення економічного районування.

Сучасне мезорайонування України; основні економічні райони:

1. Донецький (Донецька і Луганська області).
2. Придніпровський (Дніпропетровська, Запорізька і Кіровоградська області).
3. Східний (Полтавська, Сумська, Харківська області).
4. Центральний (Київська і Черкаська області, м. Київ).
5. Поліський (Волинська, Житомирська, Рівненська і Чернігівська області).
6. Подільський (Вінницька, Тернопільська і Хмельницька області).

7. Причорноморський (Автономна Республіка Крим, Одеська, Миколаївська і Херсонська області).
8. Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька і Закарпатська області).

Література [7 с. 80–89; 8 с. 31–45; 9 с. 18–28]

Тема 4. Основи державної регіональної політики

Визначення державної регіональної політики. Державна регіональна політика як складова національної стратегії соціально-економічного розвитку. Об'єкти та суб'єкти державної регіональної політики.

Цілі державної регіональної політики: забезпечення динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України і регіонів, поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, удосконалення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Принципи державної регіональної політики (конституційність і законність, унітарність України, цілісність її території та ін.).

Завдання державної регіональної політики в соціальній та економічній сферах. Забезпечення комплексності та раціональної структури господарства регіонів. Підвищення добробуту населення.

Регулювання природно-господарської збалансованості регіонів.

Економічне обґрунтування розміщення продуктивних сил. Підвищення ролі територій у розвитку і розміщенні продуктивних сил.

Сучасна концепція розміщення продуктивних сил. Етапи реалізації концепції.

Література [5, с. 173–177; 8, с. 47–57; 9, с. 28–35]

Тема 5. Зарубіжні теорії розміщення виробництва

Сутність наукових напрямів “географічний детермінізм”, “енвайронменталізм”; теорія “кліматичних оптимумів” Е. Гантингтона.

Моделі розташування підприємств І. Тюнена, А. Вебера, А. Гетнера, А. Льоша, В. Кристалера, У. Ізарда.

Марксистська теорія розвитку і розміщення продуктивних сил.

Література [5, с. 10–11; 7, с. 20–22; 8, с. 10–11]

Змістовий модуль II. Чинники розміщення продуктивних сил України

Тема 6. Населення і трудові ресурси

Населення та його роль у розвитку і територіальній організації народного господарства. Чисельність населення, статеві-вікова структура, густота населення різних регіонів. Регіональні особливості відтворення населення, демографічні проблеми. Міграція населення та її види. Регіональні відмінності в рівні життя населення.

Національний склад населення та його територіальні відмінності. Міське і сільське населення. Міські агломерації. Урбанізація та проблеми довкілля. Регулювання розвитку міст.

Трудові ресурси, їх структура і розподіл за сферами зайнятості. Трудоресурсна ситуація та її регіональні особливості, регіональні ринки праці. Забезпечення ефективної зайнятості.

Література [7, с. 151–153; 8, с. 70–91; 9 с. 70–100]

Тема 7. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка

Природно-ресурсний потенціал. Класифікації та розміщення природних ресурсів. Кількісна і якісна оцінки природних ресурсів. Балансові, промислові, геологічні та прогнозні запаси сировини і палива.

Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів, їх сировинних, паливних, біологічних, земельних, водних, рекреаційних ресурсів.

Ресурсозбереження як основний напрям використання природних ресурсів. Рациональне природоформування. Основні напрями вирішення екологічних проблем.

Література [7, с. 92–110; 8, с. 93–104; 9, с. 100–124]

Тема 8. Науково-технічний прогрес і розміщення продуктивних сил. Виробничий і науковий потенціали економіки

Взаємозв'язок техніки і територіальної організації виробництва. Вплив окремих напрямів науково-технічного прогресу на розміщен-

ня виробництва (зміни в технічній базі виробництва, впровадження новітніх технологій і матеріалів, зміни в енергетичній базі та ін.).

Територіальні відмінності у виробничому потенціалі економіки (розміщення основних виробничих фондів, фондоозброєність праці, фондомісткість, фондовіддача).

Територіальна структура наукового потенціалу. Розміщення наукових закладів різного профілю.

Література [7, с. 505–511; 8, с. 116–126; 9, с. 133–137]

Змістовий модуль III. Розміщення продуктивних сил України

Тема 9. Народного господарський комплекс України. Його галузева і територіальна структура

Економіка України як єдиний народногосподарський комплекс. Місце у світовому промисловому та сільськогосподарському виробництві.

Галузева структура народногосподарського комплексу: матеріальне виробництво, інфраструктура (виробнича, соціальна). Тенденції розвитку структури народного господарства.

Територіальна структура народногосподарського комплексу. Диспропорції у територіальній структурі національної економіки. Структурна перебудова економіки.

Промисловість як чинник, що визначає територіальну організацію господарства. Форми територіальної організації промисловості. Посилення процесів інтеграції та просторової конкуренції виробництва.

Удосконалення міжрайонних економічних зв'язків.

Література [3; 8, с. 106–114; 9, с. 125–132]

Тема 10. Міжгалузеві комплекси як складні структурні утворення

Міжгалузевий комплекс-система економічно взаємопов'язаних галузей виробничих і/або невиробничих галузей.

Комплексоутворюючі чинники — поставки сировини, напівфабрикатів, готової продукції, а також комбінування та кооперування галузей і підприємств.

Виробнича (економічна) і територіальна (географічна) ознаки формування міжгалузевих комплексів.

Народногосподарські і територіальні, спеціалізовані і багатогалузеві, регіональні і локальні міжгалузеві комплекси.

Література [5, с. 85–89; 7, с. 62–79; 9, с. 140–155]

Тема 11. Паливно-енергетичний комплекс

Роль паливно-енергетичного комплексу в народному господарстві. Галузева структура.

Характеристика галузей паливно-енергетичного комплексу.

Вугільна промисловість: місце галузі в паливному балансі країни, забезпеченість вугіллям економічних районів, соціально-економічні та екологічні проблеми Донбасу та Львівсько-Волинського вугільного басейну.

Нафтова промисловість: місце галузі в паливному балансі країни. Розміщення нафтопереробної промисловості та її потужності. Проблеми та перспективи розвитку нафтової і нафтопереробної промисловості. Забезпечення країни нафтопродуктами. Завдання екологізації галузі.

Газова промисловість: місце галузі в паливному балансі. Особливості розміщення газових ресурсів і забезпеченість ними економічних районів. Проблеми та перспективи розвитку газової промисловості. Завдання екологізації галузі.

Електроенергетика. Роль електроенергетики в розвитку народногосподарства. Типи електростанцій: теплові, атомні, гідравлічні. Основні райони їх концентрації. Сучасний стан електроенергетики. Проблеми енергопостачання та шляхи їх вирішення. Екологічні проблеми електроенергетики. Можливості використання нетрадиційних джерел енергії (енергія сонця, вітру, внутрішнього тепла Землі тощо).

Паливний баланс та його структура. Оптимізація паливного балансу на сучасному етапі і на довгострокову перспективу.

Енергетичні програми.

Література [5, с. 91–99; 7, с. 229–258; 8, с. 128–160]

Тема 12. Металургійний комплекс

Місце металургійного комплексу в економіці України та його структура. Районоутворююча роль металургії.

Чорна металургія: економічна оцінка сировинної та паливної баз. Технологічні особливості чорної металургії. Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузі.

Кольорова металургія: технологічні особливості виплавки кольорових металів та економічна оцінка сировинних і паливно-енергетичних баз. Сучасний стан кольорової металургії. Основні проблеми та перспективи розвитку галузі.

Економічні проблеми в центрах розміщення підприємств чорної та кольорової металургії.

Література [5, с. 100–108; 7, с. 259–284; 8, с. 163–180]

Тема 13. Машинобудівний комплекс

Роль машинобудівного комплексу в народному господарстві. Структура машинобудівного комплексу.

Основні райони і центри машинобудівного комплексу. Особливості розміщення підприємств машинобудування. Необхідність структурної перебудови машинобудівного комплексу. Удосконалення форм організації виробництва в машинобудівному комплексі України.

Література [5, с. 109–117; 8, с. 181–197; 9, с.182–206]

Тема 14. Хіміко-лісовий комплекс

Структура хіміко-лісового комплексу. Значення галузей комплексу в народному господарстві.

Хімічна промисловість: структура, чинники розміщення, економічна оцінка сировинної бази.

Лісова та деревообробна промисловість: галузева структура, чинники розміщення підприємств лісозаготівельної, деревообробної, целюлозно-паперової промисловості.

Екологізація галузей. Безвідходні технології.

Література [5, с. 118–130; 7, с. 307–323; 9, с. 206–220]

Тема 15. Агропромисловий комплекс

Значення агропромислового комплексу в народному господарстві. Галузева структура і проблеми розвитку комплексу. Територіальна організація агропромислового комплексу: спеціалізовані та інтегральні комплекси.

Комплекс галузей, що виробляють засоби виробництва для агропромислового комплексу: сучасний стан і особливості розміщення.

Сільське господарство. Галузева структура. Особливості розміщення. Сільськогосподарські зони України. Харчова промисловість як основна переробна ланка агропромислового комплексу. Особливості розміщення.

Основні проблеми та перспективи розвитку і розміщення галузей агропромислового комплексу, їх екологізація.

Література [5, с. 136–144; 7, с. 332–358; 9, с. 229–258]

Тема 16. Комплекс з виробництва непродовольчих товарів народного споживання

Значення галузей, що виробляють непродовольчі товари народного споживання. Умови та чинники розміщення.

Легка промисловість: умови, чинники та райони розміщення.

Підприємства машинобудівної, меблевої, хімічної промисловості, на яких виробляються товари народного споживання.

Проблеми та перспективи розвитку комплексу.

Література [5, с. 145–150; 7, с. 324–332; 9, с. 258–268]

Тема 17. Будівельний комплекс

Значення будівельного комплексу в народному господарстві.

Структура будівельного комплексу. Чинники, що визначають територіальне розміщення підприємств будівельного комплексу: природогеографічний, трудовий, сировинний, паливно-енергетичний, водний, споживчий та ін.

Особливості розміщення підприємств промисловості будівельних матеріалів: цементної промисловості, залізобетонних, стінових, покрівельних тощо.

Капітальне будівництво. Проблеми та перспективи розвитку промисловості будівельних матеріалів і будівельних організацій.

Література [5, с. 131–135; 8, с. 277–285; 9, с. 220]

Тема 18. Транспортний комплекс і зв'язок

Значення транспорту в народному господарстві. Структура транспортного комплексу.

Формування і розміщення транспортної мережі, обсяг і структура вантажообороту.

Транспортна система: характеристика, взаємодія у транспортних вузлах, техніко-економічні показники, функціонування різних видів транспорту.

Зв'язок як галузь народного господарства: структура зв'язку, особливості розміщення, інформаційні системи, сучасний стан.

Проблеми та перспективи розвитку транспортної системи і зв'язку.

Взаємодія транспортного комплексу і зв'язок України з транспортними та інформаційними системами зарубіжних країн.

Капітальне будівництво: проблеми та перспективи розвитку промисловості будівельних матеріалів і будівельних організацій.

Література [7, с. 369–386; 8, с. 259–276; 9, с. 269–285]

Тема 19. Характеристика продуктивних сил економічних районів

Місце району в економіці України.

Економічна оцінка природно-ресурсного та виробничого потенціалу. Населення, трудові ресурсний потенціал і проблеми його ефективного використання. Особливості формування і функціонування територіально-виробничого комплексу району. Найважливіші проблеми районів (економічні, соціальні, демографічні, екологічні): Донецького (Донецька, Луганська області), Придніпровського (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська області), Східного (Харківська, Полтавська, Сумська області), Центрального (Київська, Черкаська області та м. Київ), Поліського (Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська області), Подільського (Вінницька, Хмельницька, Тернопільська області), Карпатського (Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Чернівецька області), Причорноморського (Одеська, Миколаївська, Херсонська області, Автономна Республіка Крим, м. Севастополь).

Література [5, с. 165–172; 7, с. 458–504; 9, с. 295–515]

Змістовий модуль IV. Методи економічного обґрунтування розміщення виробництва

Тема 20. Аналіз ефективності територіальної організації народного господарства

Традиційні та нові методи вивчення розміщення продуктивних сил.

Аналіз господарської діяльності підприємства галузевої структури господарства міста, району, області, країни. Картогрупування територіальних аспектів розміщення продуктивних сил. Економічне районування. Аналіз статистичних даних та економічних показників розвитку окремих галузей.

Застосування балансового методу та методу територіальних пропорцій в аналізі розміщення виробництва. Сутність системного аналізу.

Література [5, с. 45–49; 7, с. 179–228; 8, с. 60–69]

Тема 21. Методи обґрунтування розміщення виробництва

Територіальні схеми (програми) як прогнози (передпланові) розробки економічного розвитку окремих територіальних одиниць, їх зміст.

Принципи районного планування, його основні завдання. Принципи розробки схем районного планування. Етапи розробки схем районного планування. Система техніко-економічних показників.

Регіональне стратегічне планування в зарубіжних країнах.

Література [5, с. 42–49; 9, с. 42–70]

Змістовий модуль V. Вплив зовнішньоекономічних зв'язків на розвиток і розміщення продуктивних сил України

Тема 22. Сутність, значення та основні форми зовнішньоекономічного співробітництва

Міжнародний поділ праці. Місце України у світовому територіальному поділі праці. Об'єктивні передумови розширення зовнішньоекономічних зв'язків, що впливають з необхідності поглиблення поділу праці, інтересів зміцнення незалежності України.

Зовнішньоекономічні зв'язки як один з найважливіших заходів економіки суспільної праці.

Основні форми зовнішньоекономічних зв'язків: зовнішня торгівля, науково-технічна співпраця, спільне підприємництво, експорт та імпорт послуг, кредитування та інвестування, туризм.

Формування спеціальних (вільних) економічних зон.

Література [5, с. 205–207; 9, с. 516–530]

Тема 23. Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД

Об'єктивні передумови економічного співробітництва України з країнами СНД: історичні, політичні, природні, економічні, науково-технічні, культурні, воєнно-стратегічні, соціальні, демографічні, економічні, транспортні.

Форми і напрями зовнішньоекономічних зв'язків України з країнами СНД, проблеми і перспективи їх розвитку.

Література [5, с. 205–207; 9, с. 530–546]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Основні закономірності розміщення продуктивних сил.
2. Сучасні проблеми розміщення продуктивних сил України.
3. Соціальна спрямованість розвитку і розміщення продуктивних сил.
4. Основні етапи розвитку вчення про економічне районування.
5. Сучасна концепція розміщення продуктивних сил.
6. Вплив державної регіональної політики на розміщення продуктивних сил.
7. Традиційні та нові методи вивчення розміщення продуктивних сил.
8. Використання балансового методу у плануванні розвитку і розміщення продуктивних сил.
9. Значення зарубіжних теорій розміщення виробництва для структурної трансформації економіки.
10. Особливості регіональних ринків праці в Україні.
11. Основні напрями удосконалення економічного районування.
12. Розвиток і розміщення теплової енергетики України.
13. Основні проблеми розвитку та розміщення паливної промисловості.
14. Проблеми раціонального використання природних ресурсів.
15. Особливості галузевої структури промисловості України та напрями її удосконалення.
16. Пріоритетний розвиток чорної металургії України в умовах перехідної економіки.
17. Особливості розміщення кольорової металургії.
18. Фактори розміщення галузей важкого машинобудування.

19. Особливості розміщення виробництва мінеральних добрив.
20. Рекреаційні ресурси та їх вплив на галузеву спеціалізацію економіки регіону.
21. Еколого-економічні проблеми в районі розміщення підприємств хімічної промисловості.
22. Аналіз рівня соціально-економічного розвитку регіону (області, економічного району – за вибором студента).
23. Урбанізація та проблеми довкілля.
24. Характеристика водних ресурсів України, особливості їх формування і розміщення.
25. Науково-технічний прогрес як чинник розміщення продуктивних сил (на прикладі окремої галузі).
26. Сучасний рівень і комплексність використання паливно-енергетичних ресурсів.
27. Економічні проблеми паливно-енергетичного комплексу.
28. Машинобудування як основа розвитку і розміщення продуктивних сил України.
29. Транскордонне співробітництво – одна з форм зовнішньоекономічної діяльності.
30. Територіальна структура агропромислового комплексу України.
31. Чинники розміщення об'єктів соціального комплексу.
32. Вплив транспорту на поглиблення територіального поділу праці.
33. Особливості розміщення промисловості будівельних матеріалів.
34. Сучасні проблеми розміщення державної промисловості України.
35. Характеристика продуктивних сил економічного району (за вибором студента).

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Актуальні проблеми і завдання курсу розміщення продуктивних сил.
2. Закономірності, принципи та чинники розміщення продуктивних сил.

3. Наукові основи економічного районування та його практичне значення.
4. Характеристика сучасної мережі економічних районів України.
5. Особливості розміщення продуктивних сил України.
6. Державна регіональна політика як інструмент регулювання розвитку регіонів.
7. Зарубіжні теорії розміщення виробництва.
8. Методи аналізу та обґрунтування розміщення продуктивних сил.
9. Роль народонаселення у розвитку та територіальній організації народного господарства.
10. Демографічна ситуація в Україні та її регіональні особливості.
11. Регіональні особливості трудовозабезпеченості територій України.
12. Зв'язок формування господарського комплексу регіону та його природноресурсного потенціалу.
13. Структура та особливості розміщення рекреаційних ресурсів в Україні.
14. Основні напрями удосконалення структури народногосподарського комплексу України.
15. Сучасні форми територіальної організації промисловості.
16. Сучасний стан науково-технічного потенціалу України та його територіальна організація.
17. Розвиток і розміщення паливно-енергетичного комплексу.
18. Розвиток і розміщення машинобудівного комплексу.
19. Особливості розміщення електроенергетики.
20. Розміщення галузей агропромислового комплексу (рослинництво, тваринництво, харчова промисловість).
21. Розміщення галузей з виробництва товарів народного споживання.
22. Територіальна організація транспортної системи України.
23. Будівельний комплекс України: структура, особливості розвитку та розміщення.
24. Чинники розвитку та розміщення хімічної промисловості.
25. Структура та територіальна організація лісопромислового комплексу.
26. Вплив міжнародного територіального поділу праці на розвиток міждержавних економічних зв'язків.

27. Основні форми зовнішньоекономічного співробітництва.
28. Передумови формування спеціальних (вільних) економічних зон.
29. Роль економічного чинника в розміщенні продуктивних сил України.
30. Зовнішньоекономічні зв'язки України з країнами СНД.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання дисципліни “Розміщення продуктивних сил”.
2. Поняття “продуктивні сили”, їх елементи.
3. Специфіка об'єкта дослідження науки про розміщення продуктивних сил.
4. Актуальні проблеми розміщення та розвитку продуктивних сил.
5. Економічні закони та закономірності. Сутність і відмінності.
6. Економічні закони, на яких ґрунтується розміщення продуктивних сил.
7. Закономірності розміщення продуктивних сил.
8. Визначити і розкрити основні принципи розміщення продуктивних сил.
9. Критерії розміщення продуктивних сил.
10. Охарактеризувати основні групи чинників розміщення продуктивних сил.
11. Сутність економічного району. Об'єктивний характер його формування.
12. Територіальний поділ праці та його вплив на формування економічних районів.
13. Найважливіші принципи економічного районування.
14. Основні районоутворюючі чинники. Їх вплив на районоутворення.
15. Особливості сучасного економічного районування України.
16. Практичне значення економічного районування.
17. Сутність державної регіональної політики.
18. Мета, завдання, об'єкт і суб'єкт державної регіональної політики.
19. Основні напрями сучасної Концепції державної регіональної політики.

20. Особливості розміщення продуктивних сил у сучасних умовах.
21. Сутність традиційних і нових методів аналізу розміщення продуктивних сил.
22. Значення територіальних балансів для аналізу та обґрунтування розміщення виробництва в регіонах.
23. Метод територіальних пропорцій у розміщенні виробництва.
24. Сутність “системного аналізу”.
25. Роль населення в розвитку та розміщенні продуктивних сил.
26. Фактори, що характеризують сучасне відтворення населення України та динаміку його чисельності.
27. Розкрити регіональні особливості розміщення населення України.
28. Пояснити відмінності трудозабезпеченості окремих регіонів України.
29. Поняття “міграції” населення. Основні причини міграції в сучасних умовах.
30. Пояснити, чим зумовлені особливості регіональних ринків праці.
31. Сутність природно-ресурсного потенціалу, його основні ознаки.
32. Принципи класифікацій природних ресурсів.
33. Основні методичні підходи до оцінки природних ресурсів.
34. Охарактеризувати мінерально-сировинні ресурси України та їх розміщення.
35. Розкрити структуру земельного фонду України.
36. Проблеми раціонального використання земельних ресурсів.
37. Основні проблеми водокористування в Україні.
38. Народного господарське значення та раціональне використання лісових ресурсів.
39. Розкрити вплив рекреаційних ресурсів на спеціалізацію господарства району.
40. Поняття “народного господарський комплекс”. Його основні елементи.
41. Характеристика виробничої сфери.
42. Характеристика невиробничої сфери.
43. Особливості співвідношення виробничої та невиробничої сфер.
44. Промисловість як найбільш комплексна та районоутворююча галузь економіки.
45. Особливості галузевої структури промисловості України.

46. Основні форми територіальної організації промисловості.
47. Поняття міжгалузевих комплексів, об'єктивний характер їх формування.
48. Сутність і структура науково-технічного потенціалу України.
49. Особливості територіальної організації науково-технічного потенціалу.
50. Роль окремих напрямів науково-технічного прогресу в розміщенні продуктивних сил.
51. Вплив основних чинників на розміщення галузей з виробництва товарів народного споживання ("споживчого", "сировинного", "трудового" тощо).
52. Сутність, мета і галузева структура паливно-енергетичного комплексу.
53. Охарактеризувати розміщення окремих галузей паливно-енергетичного комплексу.
54. Особливості розміщення теплових електростанцій України.
55. Екологічні проблеми, пов'язані з розвитком електроенергетики.
56. Сутність металургійного комплексу, його галузева структура.
57. Особливості розміщення підприємств чорної та кольорової металургії.
58. Вплив машинобудування на розвиток і розміщення продуктивних сил.
59. Галузева структура машинобудування та особливості його розміщення.
60. Вплив спеціалізації та кооперування виробництва на територіальну організацію машинобудування.
61. Об'єктивна необхідність інтеграції сільського господарства та промисловості.
62. Галузева структура агропромислового комплексу та особливості його розміщення.
63. Напрями реформування територіальних агропромислових комплексів в умовах переходу до ринку.
64. Структура та чинники розміщення об'єктів соціального комплексу.
65. Особливості розміщення окремих галузей соціальної сфери.
66. Роль транспорту в розвитку та розміщенні виробництва.

67. Галузева структура транспортного комплексу та особливості територіальної організації транспортної системи.
68. Сутність, структура та роль будівельного комплексу в розвитку економіки.
69. Розміщення промисловості будівельних матеріалів.
70. Основні чинники, що впливають на розміщення капітального будівництва.
71. Структура та завдання хіміко-лісового комплексу.
72. Найважливіші чинники розміщення галузей хіміко-лісового комплексу.
73. Сутність зовнішньоекономічних зв'язків, їх основні форми.
74. Міжнародний територіальний поділ праці та міждержавні економічні зв'язки.
75. Розкрити дію закономірності вирівнювання рівнів соціально-економічного та культурного розвитку районів.
76. Класифікація галузей за чинниками, що визначають розміщення виробництва.
77. Вплив економічного чинника на розміщення виробництва.
78. Пояснити вплив чинника ринкової кон'юнктури на розміщення виробництва.
79. Показники, які необхідно враховувати при обґрунтуванні ефективності розміщення виробництва.
80. Сутність територіально-виробничого комплексоутворення.
81. Відмінності промислових комплексів від окремих груп промислових підприємств.
82. Поняття "промисловий вузол". Чинники, що зумовлюють ефективність організації виробництва у промислових вузлах.
83. Особливості територіальної організації металургії в Донецькому і Придніпровському районах.
84. Галузі важкого машинобудування. Принципи їх розміщення.
85. Чинники, що визначають розміщення галузей рослинництва і тваринництва.
86. Структура комплексу з виробництва товарів народного споживання.
87. Основні проблеми комплексного пропорційного розвитку Донбасу.

88. Що таке державні регіональні програми і в чому мета їх розробки?
89. Сутність спеціальних (вільних) економічних зон та умови їх створення.
90. Переваги економічного розвитку спеціальних (вільних) економічних зон.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В.* Вступ до економічної соціальної географії: Підручник. — К.: Либідь, 1997.
2. *Дорогунцов С. І., Данилишин Б. М., Лібанова Е. М., Шевчук В. Я.* Україна: проблеми сталого розвитку: Наук. доповідь. — К.: РВПС України НАН України, 1997.
3. *Дорошенко Л. С.* Система отраслей народного хозяйства: Конспект лекцій. — К.: МАУП, 1998.
4. *Жук М. В., Круль В. П.* Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України: Підручник. — К., 2004.
5. *Ищук С. І.* Розміщення продуктивних сил (теорія, практика). — К., 2000.
6. *Курочкін Г. Ф.* Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Навч. посіб. — К., 2004.
7. *Розміщення продуктивних сил: Підручник / За ред. В. В. Ковалевського, О. Л. Михайлюк, В. Ф. Семенова.* — К.: Знання, 1998.
8. *Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.* — К., 2000.
9. *Розміщення продуктивних сил України: Підручник / За ред. Є. П. Качана.* — К.: Вид. дім "Юрид. кн.", 2001.
10. *Руденко В. П.* Природно-ресурсний потенціал України. — К.: Либідь, 1994.
11. *Стеченко Д. М.* Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Підручник. — К., 2006.
12. *Алаев З. Б.* Социально-экономическая география: Терминологический словарь. — М.: Мысль, 1983.
13. *Горленко Й. А., Руденко Л. Г., Малюк С. Н.* Проблеми комплексного розвитку території. — К.: Наук. думка, 1994.

14. *Дзюбик С., Ривак О.* Основи економічної теорії: Навч. посіб. — К.: Основи, 1994.
15. *Долгоруков Ю., Готаров Ю.* Стан і основні напрями структурної перебудови металургійного комплексу України // Економіка України. — 1994. — № 9. — С. 28–35.
16. *Дорогунцов С., Федорищева А.* Методичні засади розміщення та розвитку потенціально небезпечних виробництв // Економіка України. — 1997. — № 4. — С. 4–11.
17. *Дорогунцов С. І., Нейкова Л.* Сучасні проблеми технічного розвитку промисловості України // Економіка України. — 1996. — № 9. — С. 4–11.
18. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” (1997 р.).
19. Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” (1992 р.).
20. Закон України “Про місцеві державні адміністрації”.
21. *Заставний Ф. Д.* Населення України. — Львів: МП “Край”, 1993.
22. *Заяць Т. А.* Економічне регулювання сфери відтворення робочої сили. — К.: Ленвіст, 1997.
23. *Економіка* будівельного комплексу: Навч. посіб. / За ред. П. Ф. Жередецького та ін. — К.: Вища шк., 1992.
24. *Економика* машиностроительного производства. — М.: Высш. шк., 1988.
25. *Економічний* словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного. — К.: Феміна, 1995.
26. *Изард У.* Метода регіонального аналіза: введеіне в науку о регіонах. — М.: Прогресс, 1966.
27. *Концепція* державної регіональної політики: Схвалена Указом Президента України від 25.05.01 № 341/2001.
28. *Кравців В. С.* Економічний розвиток і економічна безпека: Шлях України // Регіональна економіка. — 1997. — № 3.
29. *Крыжановский Б. Н.* Потенциал машиностроения. — К.: Наук. думка, 1994.
30. *Куценко В. І., Богуш Л. Г., Опалева І. В.* Соціальна сфера регіону (стан та перспектива розвитку). — К.: РВПС України НАН України, 1997.
31. *Левшин Ф. М.* Мировой рынок: конъюнктура, цены и маркетинг. — М.: Междунар. отношения, 1993.

32. *Льовш А.* Географическое размещение хозяйства. — М.: Иностран. лит., 1959.
33. *Міжнародні економічні відносини: система регулювання міжнародних економічних відносин / А. С. Філшенко, І. В. Бураковський, В. С. Будкін та ін.* — К.: Либідь, 1994.
34. *Нестеров П. М., Нестеров А. П.* Экономика природопользования и рынок: Учебник. — М.: Закон и право; ЮНИТИ, 1997. — С. 234–291.
35. *Паламарчук М. М., Паламарчук О. М.* Економічна і соціальна географія України з основами теорії. — К.: Знання, 1998.

Додаткова

36. *Пастернак-Тарапущенко Г.* Результати дослідження шляхів забезпечення економічної безпеки України // *Економіка України*. — 1999. — № 2.
37. *Пащенко Ю., Давиденко А.* Розвиток, модернізація транспортної системи України // *Економіка України*. — 1998. — № 9. — С. 45–52.
38. *Пащенко Ю. Є., Давиденко А. М., Чернюк Л. Г.* Перспективи розвитку транспортного комплексу. — К.: Либідь, 1998.
39. *Пістун М. Д., Гуцал В. О., Проватар Н. І.* Географія агропромислового комплексу. — К.: Либідь, 1997.
40. *Пила В. І., Чмир О. С.* Спеціальні (вільні) економічні зони: теорія та практика. — К., 1998.
41. *Поповкін В. А.* Регіонально-цілісний підхід в економіці. — К.: Наук. думка, 1993.
42. *Размещение производительных сил: Учеб. пособие.* — К.: МАУП, 1997.
43. *Размещение производительных сил / Под ред. В. В. Кистанова.* — М.: Экономика, 1994.
44. *Регионы Украины: Поиск стратегии оптимального развития / Под ред. А. П. Роликова.* — Харьков: Изд-во Харьков. ун-та, 1994.
45. *Регіональна політика України / За ред. К. Курдюкової.* — К.: Наук. думка, 1995.
46. *Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / За ред. С. Максименка.* — К.: Логос, 2000.

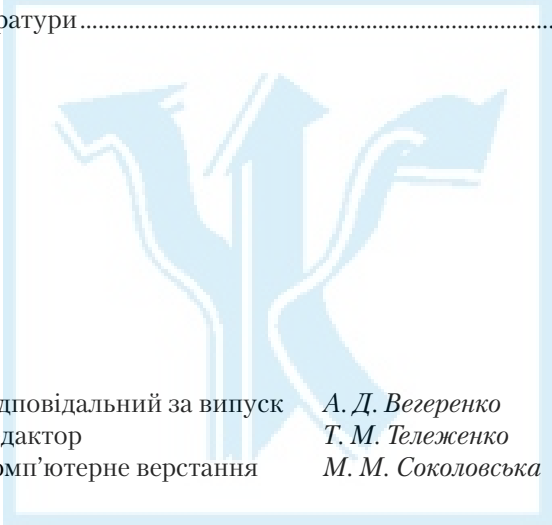

47. *Региональная экономика* / Под ред. Т. П. Морозовой, М. П. Побединой. — М.: ЮНИТИ, 1995.
48. *Решетняк А. А.* Эффективность развития топливно-энергетического комплекса Украины. — К.: Наук. думка, 1991.
49. *Романенко В.* Регіональні ринки продукції машинобудування в Україні // *Економіка України*. — 1996. — № 6. — С. 90–92.
50. *Транспорт* Украины: Справочник. — Одесса: Судоходство, 1997.
51. *Україна: поступ у ХХІ століття. Стратегія економічного і соціального розвитку на 2000–2004 рр.: Послання Президента України до Верховної Ради України* // Уряд. кур'єр. — 2000. — № 34. — 23 лют.
52. *Фащевский Н. Й., Палий Е. М., Немченко М. П., Старостенко А. Г.* Территориальная организация жизнедеятельности населения. — К.: Наук. думка, 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Розміщення продуктивних сил”	4
Зміст дисципліни “Розміщення продуктивних сил”	5
Теми рефератів.....	15
Теми контрольних робіт	16
Питання для самоконтролю.....	18
Список літератури.....	22

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Т. М. Тележенко</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. М. Соколовська</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3235

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП